

גשר המירמה

זאב ז'בוטינסקי דחה לחלוטין כל השפעה דתית על המדינה. במאמרו "המירמה" משנת 1926 * קבע בסיגנונו החד-משמעי, שהיה אופייני לו: "לנו, היהודים, אין שום דבר משותף — תודה לאל — עם המירמה... המירמה שואף להחזיר את הדת בכל שיחיה החיים וההווי שלו. הוא מעריך מאוד את גושפנקת האל, המטביעה את חותמה על הכל: על התחיקה, על האופי, על המחקר המדעי, על בילוי הזמן, על הלבוש, על המיטבח, וכו'... בארצות מתורבתות באירופה אין הדת מתערבת לא בתהליכי התחיקה, לא בפילוסופיה, לא במדע ולא בדיאטה. ובשטח ההווי המישפחתי השפעתה מצטמצמת בטיכסיות של הגים בילבד".

אך ז'בוטינסקי התעלם מן העובדה שהדת היהודית היא, מבחינה זו, "מירמחית" לחלוטין. הוא העמיד פנים כאילו יכולה להיות פשרה בין ציוניותו המערבית-החילונית ובין הדת היהודית. דויד בן-גוריון הלך ברכי ז'בוטינסקי גם בשטח זה. וכל שילטון מפא"י והמערך היה מבוסס על שקר זה. הליכוד שינה במיקצת את הסיגנון, אך דבק בשקר. תוך שהוא מעביר לגדוליהתורה את השילטון על כל אותם התחומים שז'בוטינסקי ביקש לסגור לפניהם. לזאב אסר הרב גורן על פתיחת קברים, כדאי היה לפתוח את קיברו של ז'בוטינסקי כדי לראות אם התהפך בו, כאשר מסר בנין לגדוליהתורה עמדות-מפתח כמדינה.

יהיה בבתי-הכנסת, כשם שמקומם של הקצינים היה בקרסקטין. משום כך לא הבין הרצל מעולם את ההתייגדות הכבירה והמאוזרת של כל גדוליהתורה רה לרעיון הציוני.

כל הרבנים החשובים, בלי יוצא מן הכלל. המטירו על הרצל גידופים וקללות, וראו בו את שליח השטן. כי עצם הרעיון הציוני סתר לחלוטין את עיקרי הדת היהודית — לא רק מפני שהציונים ביקשו לעשות את מלאכת-המשיח, ובכך לעכב את בואו, אלא גם מפני שרצו להקים מדינה דמוקרטית, חילונית, שהיתה פסולה בעיניהם מכל וכל.

על רקע זה נולדה תנועת המירמה, מיפגת-האם של המפד"ל. אחרי שגדוליהתורה פסלו את הצירוף, אך רבים מקרב היהודים ה"דתיים" הפשטנים אימצו אותה אל ליבם, נוצר כך גוש לפריחת מיפגה דתית.

השר זבולון המר: חוק או הלכה?

ימחה ארליך ה"ליברלי" טוען כי החוק חל על הכל, ואילו ההלכה חלה רק על מי שמוכן לקבל עליה את עולה.

גדוליהתורה השיבו על כך שזוהי חוצפה. ההלכה חלה על כל יהודי. הם לא אמרו — אך בוודאי התכוונו לאמר — שהחוק החילונית חל רק על מי שמוכן לקבל על עצמו את עולו. אין פשרה בין שתי תפיסות אלה. או שההלכה תשתלט על המדינה, וזו תחדל מלהיות מדינת-חוק דמוקרטית — או שתבוצע הפרדת הדת מן המדינה, אחת לתמיד ולחלוטין, והרבנים יסתגרו בבתי-הכנסת כמו בכל מדינה "גויית" אחרת.

זו מלז ז'בוטינסקי: "רפובליקה יהודית" נוספת חיי מיני או דמוקרטיה נוספת ארצות-הברית. כל השאר הוא שקר, מירמה וכחש.

בזמן המר נולד בתוך השקר הזה, גדל בו ועלה בו לגדולה.

עכשיו הוא נופד לו קורבן.

יש משום סימליות בכך שזה קורה דווקא בפרשה שבה מתנגשת התפיסה הלאומית-המולדתית של הציונות החילונית עם התפיסה הדתית: פרשת החפירות בעיר דויד. אך זה יכול היה לקרות גם בכל עניין אחר. כדי לגשר על פני התהום שבין שתי התפיסות, נקט השר המפד"לי טכסיס מחוכם. הוא פנה לרב הראשי גורן כדי שזה יתן פסק-הלכה. פעמים רבות בעבר קיבל גורן על עצמו לטהר שרץ חילוני זה או אחר בפסיקה-הלכה מפוקפקים. הכל כדי לרצות את אדוניו מן המפד"ל, שהבטיחו לו או את כס הרב הראשי. אך הפעם היו לכבוד הרב חשבונות אחרים, הקשורים בהמשך כהונתו. על כן הוציא תחת ידיו פסק שהעמיד את השר לפני הביררה: חוק או הלכה.

הניגוד הזה התבהר כאשר פסק בית-הדין העליון של מדינת-החוק לטובת החפירות. בעוד ששני הרבנים הראשיים איימו בהוצאת כתב-סירוב נגד השר אם ימשיך בהן.

כך, בפעם הראשונה אחרי שלוש דורות, פוזה הרוח את הערפל הסמיך. השיקרי, שטישטש את החזיתות, המפגות המזויפות הופרכו בגלוי. הנוף ה"אמיתי" התגלה: הר מול הר, הלכה מול חוק. וזה טוב.

ואם תוך כדי כך תישמש הקרקע מתחת להונאה ששמה המפד"ל, מה טוב.

ביום רוצים להשתמש מן המאבק המנהיגים הדתיים ערוכים לקרב. הם בוטחים בכוחם המדיני, במוטיבציה החזקה הטמונה באמונתם, באחיות החנק שיש להם עתה בצוואר הממשלה והאופוזיציה. החילוניים רוצים למנוע את המאבק. החילונית היא מטביעה ליברלית, הומאנית — וממילא גם סובלנית. היא מוכנה להבין את הצד השני, להתחשב בו.

אך האם מותר להישאר סובלניים במאבק נגד אייחפובנות?

האם מותר לדבוק בטאטוטס-קווי, כאשר הסטאטוט משתנה מדי יום לטובת המיעוט התוקף?

האם מותר להירצק ממאבק כאשר האלי טנרטיבה היא שימרון-ההלכה, ההולך וקם לנגד עינינו, נירבך על גבי נירבך?

ציונית, שבה יכלו פוליטיקאים ממולחים, רבנים וסתם יהודים, לפרוח, לשגשג ולהינות מן ההפסק.

היא היתה דתית-חילונית, יצור-כלאיים שהיה חילוני במהותו ובשאיפותיו המעשיות (קבלת חלק בשילטון החילוני והשתתפות בחלוקת שלל), אך דתי בסיגנונו וברעיונותיו המופשטים.

הדת היהודית מתנגדת לכדאיים, לשעמנו. על פי שני גדוליהתורה את המיזרחי יותר מאשר כל מיפגה ציונית אחרת.

יש דברים המתמוגים בקוקטיל מעניין, ויש דברים שאינם מתמוגים. אש ומים, למשל. או נפט ויין. קל מאוד להסביר את הדבר: במדינה הדמוקרטית שוקט החוק.

החוק נחקק על-ידי נציגיו של הרוב. מטבע הדברים, משנה הרוב את דעתו מוזמן לזמן, עם שינוי המציאות והצרכים. כל חוק דמוקרטי הוא זמני מטיבעו. ומשתנה בלי-הרהר בהתאם לצרכיו של הציבור. ביהדות שוקטת ההלכה.

ההלכה אינה ניתנת לשינוי. היא ניתנה בסניי לכל הדורות. המחוקק — הקדוש-ברוך-הוא — ידע מראש את כל אשר עומד להתרחש, מאז ועד סוף כל הימים. ולקח זאת בחשבון כאשר נתן את התורה. לדעת הציבור אין כל חשיבות. גם סמכותם של הגדולים-בתורה, הסני הדרין, הרבנים, מאז ועד ימינו, היא מיוערת. הם יכולים, לכל היותר, לפרש את מילות האלוהים. במיסגרת הצרה והבלתי-משתנית.

אלה הן שתי תפיסות-יסוד שונות, הסותרות זו את זו באופן מוחלט. רובצת ביניהן תחוב, ששום כוח בעולם אינו יכול לגשר על פניה, אלא כגשר של שקר ומירמה.

הציונית חיה עם השקר הזה זמן רב. וכך גם מדינת-ישראל, מאז יומה הראשון. רבים ניסו להיחלץ מן הפתירה הזאת. ל- שווא.

הלוואי ויבולתי לאמר שאני משתף בלבטיו של זבולון המר, שאני כואב את כאבו ומתייסר ביסוריו. אך אילו אמרתי זאת, היה זה שקר. האמת לאמיתה אינה נעימה לריבך. אני די שמח לאירי.

כי מה שמתפוצץ עתה, בצורה כה מבישה ומגוחכה, הוא אחד מתרגילי-ההונאה הגדולים של ההיסטוריה הציונית. ההונאה ששמה מפד"ל.

הונאה שר המפד"ל, מאז ראשית התנועה הציונית ועד ימינו, מונחת ביסוד התנועה הזאת. ההונאה האומרת שההלכה היהודית והחוק שר מדינה דמוקרטית יכולים לדור בכפיפה אחת.

הטענה כאילו דרושה רק מידה כלשהי של סובלנות הדדית, קצת חמימות של הלב היהודי, קצת רצון טוב משני הצדדים, ואי יסתדר הכל.

כולנו חבים חוב גדול לרבנו שלמה גורן על כי פוצץ שקר זה. הוא העמיד את הדברים על דיוקם. יכול אדם לפקפק בטיב כוונותיו של כבוד הרב, ולחשוד בו שלא עשה מה שעשה אלא כתרגיל של סחטנות, כדי לזכות בתקופת-כהונה גוספת.

יתכן, יתכן מאוד.

אך תוך ביצוע מומיה זו האיר את עיני הרבים. עתה ברוש רק אומץ-לב כדי לראות את האמת ולהסיק את המסקנות.

היה לרמות את הציבור החילוני במשך שנים רבות, מפני שהציבור החילוני אינו מבין את הדת היהודית.

הוא רואה כי בכך ארצות המערב מתקיימות מות המדינה והדת בצוותא. זלרוב בירידות. מלכת ברטניה היא ראש הכנסיה האנגלית. שהיא דת-המדינה כחוק. אך אין הכנסיה האנגלית מתערבת בענייני המדינה אף כמלוא הנימה.

בגרמניה המערבית קיבלה המדינה על עצמה לגבות מיסים למען כנסיות. אמנם, באיטליה משתדל האפיפיור מדי פעם להתערב בענייני חקיקה, באמצעות הספה ולחץ, אך לא יעלה על דעתו לתבוע סמכויות של שיפוט וחקיקה לכנסיה, או אכיפת מיצות דתיות באמצעות החוק. הרבר לא יעלה על הדעת בעולם הנוצרי מפני שהנצרות דוגמת עקרונות בהפרדה בין הדת והמדינה. "תנו לאלוהים אשר לאלוהים", ציווה ישוע, "ולקסר אשר לקסר".

לא תמיד היו התחומים ברורים לגמרי. במשך דורות ארוכים היתה נטושה בימיהביניים מלחמת-איתנים בין הקיסר והאפיפיור. אך מעולם לא היה קיים בעולם הנוצרי המערבי ספק לגבי העיקרון ש"השילטון הרוחני" נבדל מן "השילטון החילוני".

כל זה אין זכר בדת היהודית. על כן אין כל דמיון בין הדת היהודית והדת הנוצרית. אין השתים נבדלות רק בעניינים שבאמונה — כגון היות ישוע משיח ובן האלוהים — אלא בעצם מהותן. אכן, עצם השימוש במילה "דת", כתרגום למילה הלטינית "רליגיו", הוא כוזב מעיקרו.

כפי שהעיר לא מכבר השופט-בדימוס היים כהן, "דת" אינה אלא חוק. ה"דת" היהודית היא מערכת של חוקים, הנובעים לכל מערכת-החיים ואילו הנצרות היא עניין של אמונה בידיה, מערכת של דוק טרינות, עקרונות רוחניים ומוסריים.

הכנסיה הנוצרית יכולה להסתדר עם כל מיסטר חילוני, יהיה אשר יהיה, כל עוד הוא מעניק לאזרחיו את חופש-האמונה.

הדת היהודית יכולה להסתדר עם כל מיסטר נוצרי, כל עוד אינו מפריע ליהודים לחיות את חייהם על פי חוקיהם.

אך הדת היהודית אינה יכולה להסתדר עם שום מיסטר במדינה יהודית, אלא אם כן הוא קיים על-פי ההלכה וזמקיים אותה.

כל יהודי המתיימר להיות "דתי", והמתכחש לאמה יסודית זו, עושה שקר בנפשו — או משקר לולתו.

דבר היה ברור עוד מלכתחילה, מאז ימיה הראשונים של הציונות. הר"ר תיאודור הרצל היה "גוי" גמור, יהודי די הונגרי מתבולד, שחי בווינה. לא היה לו אף מושג קלוש על מהות הדת היהודית.

אחרי חיפושים רבים — באחד מהם הגה את הרעיון שהיהודים כולם יתנוצרו — הגיע אל חזון של מדינת היהודים — ולא מדינה יהודית.

בחזונו ראה את המדינה-לעתיד בדמותה של מדינה אירופית בתרמונו, ליברלית ומתקדמת. במדינה זו נועד לרבנים התפקיד שהיה שמור לכמרים בגרמניה של ימיו — תפקיד של שיפוט.

הדת היהודית נראתה לו כהעתק ה"רליגיון". הקיסר הגרמני התפלל בכנסיה בימי-הג. הנשיא היהודי יתפלל בבית-הכנסת. מקומם של הרבנים, כך קבע בפירושו.